

Vergaderjaar 2016–2017

32 043

Toekomst pensioenstelsel

J

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 5 januari 2017

De vaste commissies voor Financiën¹ en voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid² hebben kennisgenomen van de brief van de Minister van Financiën van 20 oktober 2016 met het afschrift van de Nederlandse reactie op het online consultatiedocument van de Europese Commissie over de ontwikkeling van een Europees raamwerk voor persoonlijke pensioenproducten.³

Naar aanleiding hiervan hebben zij de Minister op 30 november 2016 een brief gestuurd.

De Minister heeft op 22 december 2016 gereageerd.

De commissies brengen bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier voor dit verslag,
Van Dooren

¹ Samenstelling **Financiën**: Ten Hoeve (OSF), Knip (VVD), Backer (D66), Ester (CU), De Grave (VVD), (voorzitter), Hoekstra (CDA), (vicevoorzitter), Postema (PvdA), Sent (PvdA), Van Strien (PVV), Vos (GL), Kok (PVV), Bruijn (VVD), Van Apeldoorn (SP), Dercksen (PVV), Van Kesteren (CDA), Knapen (CDA), Köhler (SP), Prast (D66), Van Rij (CDA), Rinnooy Kan (D66), Van Rooijen (50PLUS), Schalk (SGP), Teunissen (PvdD), Van de Ven (VVD), vacature (PvdA) en Overbeek (SP).

² Samenstelling **Sociale Zaken en Werkgelegenheid**: Nagel (50PLUS), Ten Hoeve (OSF), Ester (CU), (vicevoorzitter), De Grave (VVD), Hoekstra (CDA), Postema (PvdA), Sent (PvdA), Kok (PVV), Kops (PVV), Dercksen (PVV), Don (SP), Bruijn (VVD), Van Kesteren (CDA), Krikke (VVD), Lintmeijer (GL), Meijer (SP), Nooren (PvdA), Oomen-Ruijten (CDA), Prast (D66), Rinnooy Kan (D66), (voorzitter), Rombouts (CDA), Schalk (SGP), Schnabel (D66), Teunissen (PvdD), Van de Ven (VVD), vacature (PvdA) en Köhler (SP).

³ Kamerstukken I 2016/17, 32 043, H en bijlage.

BRIEF VAN DE VOorzITTERS VAN DE VASTE COMMISSIES VOOR FINANCIËN EN VOOR SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Minister van Financiën

Den Haag, 30 november 2016

De vaste commissies voor Financiën (FIN) en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 20 oktober 2016 met het afschrift van de Nederlandse reactie op het online consultatiedocument van de Europese Commissie over de ontwikkeling van een Europees raamwerk voor persoonlijke pensioenproducten.⁴

Aanleiding voor de consultatie is de zorg over onvoldoende persoonlijke pensioenopbouw door groepen Europese burgers en de behoefte om pensioensparen gemakkelijker te maken voor wie in andere landen binnen de EU gaat werken. Tegelijkertijd wordt er geïnventariseerd of er in de verschillende EU-landen knelpunten zijn.

De regering stelt in haar reactie dat er in sommige landen meer gespaard zou kunnen/moeten worden voor het pensioen, maar dat een probleem-analyse van de redenen waarom er in sommige landen weinig voor pensioen gespaard wordt, ontbreekt. De leden van de commissies leggen u naar aanleiding van de Nederlandse reactie nog graag de volgende vragen voor.

De regering laat het antwoord op de vraag of er in ons land onvoldoende vraag is naar persoonlijke pensioenproducten door bijvoorbeeld gebrek aan interesse, tekort aan informatie of te laag inkomen, onbeantwoord. Hoe verhoudt dit zich tot de zorgen over het pensioenbewustzijn in Nederland? Neemt de regering hiermee afstand van de publicatie «Neem drempels weg opdat Nederlanders in actie komen voor hun pensioen» van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) van oktober 2015?⁵ Hierin wordt onder andere aan de orde gesteld dat «een op de drie mensen bij de huidige pensioenopbouw niet kan voorzien in zijn beoogde bestedings-behoefte». Betekent dit ook dat de regering van mening is dat zzp'ers in Nederland genoeg interesse, informatie en inkomen hebben om voldoende voor hun pensioen te sparen?

In antwoord op de vraag of er voldoende *public policy incentives* zijn voor pensioensparen, wijst de regering – naast het fiscale regime – ook op de jaarlijkse «Wijzer in geldzaken-campagne» om pensioenbewustzijn te vergroten. De leden van de commissies vernemen graag wat de effectiviteit is van deze campagne in termen van pensioensparen.

De regering geeft aan dat de noodzaak voor persoonlijke pensioenproducten in Nederland beperkt is vanwege het bestaan van een eerste pijler voor alle burgers, de hoge participatie van werknemers in de tweede pijler, en een goed functionerende derde pijler. Betekent dit dat de regering van mening is dat de derde pijler ook voor zzp'ers goed functioneert, met andere woorden dat zzp'ers genoeg sparen voor hun pensioen?

⁴ Kamerstukken I 2016/17, 32 043, H en bijlage.

⁵ <https://www.afm.nl/nl-nl/professionals/nieuws/2015/nov/rapport-pensioentekort>

De leden van de vaste commissies voor Financiën (FIN) en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) zien met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangen deze graag uiterlijk binnen vier weken.

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
De Grave

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Rinnooy Kan

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 december 2016

De vaste leden van de Eerste Kamercommissie voor Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben, naar aanleiding van de toezending van het afschrift van de Nederlandse consultatiereactie op het voorstel voor de ontwikkeling van een Europees raamwerk voor persoonlijke pensioenproducten, op 30 november jl. nog enkele additionele vragen gesteld over de pensioenbesparingen van onder meer zelfstandigen, het pensioenbewustzijn van Nederlanders en de effectiviteit van de activiteiten van het platform «Wijzer in geldzaken». Middels deze brief zal ik, mede namens de Staatssecretaris van SZW, op deze punten ingaan.

Zoals ook opgemerkt in uw brief onderschrijft het kabinet de doelstelling van de Europese Commissie dat de pensioenbesparingen in sommige lidstaten verder gestimuleerd zouden kunnen worden. De houdbaarheid van de overheidsfinanciën en sociale stelsels zou daarmee worden ondersteund. Het kabinet vindt echter dat het in beginsel aan de lidstaten zelf is om stappen op dit vlak te zetten. In de consultatie heeft het kabinet dan ook kanttekeningen geplaatst bij het voornemen van de Europese Commissie voor een Europees gestandaardiseerd product in de derde pijler, mede gelet op de reeds Europees geharmoniseerde prudentiële regimes voor banken en verzekeraars. Specifiek voor Nederland stelt de consultatiereactie vast dat er reeds aanzienlijke pensioenbesparingen zijn. Zo heeft Nederland binnen de OESO de laagste armoede onder ouderen en de hoogste vervangingsratio (verhouding tussen pensioeninkomen en werknemersinkomen)⁶.

Het Nederlandse pensioenstelsel kent zonder meer ook uitdagingen. De perspectiefnota «Toekomst pensioenstelsel» observeert onder andere dat de arbeidsmarkt verandert, waarmee er ook steeds grotere groepen zijn die niet vanzelfsprekend onder de reikwijdte van het tweedepijlerpensioen vallen, zoals zelfstandigen en flexwerkers. Deze observatie uit de perspectiefnota⁷ sluit aan bij de door de Eerste Kamerleden aangehaalde studie van de AFM waarin wordt vastgesteld dat specifieke groepen een risico lopen op een lager dan verwachte pensioenopbouw. Hoewel het Nederlandse pensioenstelsel gemiddeld goede uitkomsten geeft, bestaat er een risico dat sommige groepen onvoldoende pensioen opbouwen. In de perspectiefnota worden verschillende oplossingsrichtingen geschetst die in de uitwerking van een nieuw pensioenstelsel aan bod kunnen komen om deze groepen beter te bereiken. In de consultatiereactie wordt tevens vastgesteld dat er in de markt voor derdepijlerpensioenproducten enerzijds ruimte is voor afzetgroei bij specifieke groepen, zoals zelfstandigen, maar dat er anderzijds ook reeds een breed productaanbod beschikbaar is in de derde pijler.

Het kabinet deelt de opvatting dat het «pensioenbewustzijn» van burgers verder kan worden ondersteund, zodat mensen vroegtijdig gaan nadenken over het pensioeninkomen voor later. Middels verbeteringen in de wet pensioencommunicatie, het (mede door de sector geboden) digitale inzicht in het opgebouwde pensioen via «www.mijnpensioenoverzicht.nl» en de pensioen3daagse van het publieke platform Wijzer in geldzaken wordt onder andere geprobeerd dit bewustzijn ook concreet te stimuleren. De Eerste Kamerleden vragen in de brief ook naar de

⁶ OESO (2015). «Pensions at a glance 2015: OECD and G20 indicators». OECD Publishing, Paris.

⁷ Kamerstukken II vergaderjaar 2015/16, 32 043, nr. 337.

effectiviteit van de activiteiten van het platform Wijzer in geldzaken. De activiteiten van het platform Wijzer in geldzaken hebben een belangrijke ondersteunende rol bij het activeren van burgers ten aanzien van hun pensioen. De Pensioen3daagse heeft tot doel om de aandacht te vestigen op het onderwerp pensioen en het mensen gemakkelijk te maken zich in hun pensioen te verdiepen. De Pensioen3daagse richt zich vooral op 50-plussers, omdat bij deze groep veel vragen leven ten aanzien van pensioen. De Pensioen3daagse wordt jaarlijks geëvalueerd. Uit de evaluatie van de laatste editie van de Pensioen3daagse blijkt dat 54% van de doelgroep naar aanleiding van de aandacht voor pensioen actie heeft ondernomen, dan wel van plan is actie te ondernemen. In de meeste gevallen betekent dit dat zij zich verdiepen in hun pensioen, bijvoorbeeld via www.mijnpensioenoverzicht.nl.

De Europese Commissie heeft aangegeven alle consultatiereacties ten aanzien van het persoonlijke pensioenproduct te zullen bestuderen en te bezien of zij op basis daarvan in 2017 met een wetgevend voorstel zal komen. Het kabinet zal deze ontwikkelingen blijven monitoren, waarbij het kabinet het primair van belang vindt dat eventuele voorstellen niet raken aan de Nederlandse tweede pijler of de huidige facilitering van pensioenproducten in de derde pijler. Daarbij ziet het kabinet dus vooral meerwaarde om de pensioenbesparingen in sommige lidstaten met minder omvangrijke aanvullende pensioenvermogens te stimuleren. Desalniettemin moet zorgvuldig gekeken worden naar de vormgeving voor deelnemers alsook naar de noodzaak en effectiviteit van een eventueel standaard derdepijlerpensioenproduct gelet op de reeds aanwezige mogelijkheden om vergelijkbare producten Europees aan te bieden.

De Minister van Financiën,
J.R.V.A. Dijsselbloem